

JOB. Det kræver mange hænder at dyrke oliepalmer. Skulle de norske ejere af El Cimarrón få opfyldt drømmen om at tilplante 60.000 hektar, er der job til 6.000 arbejdere.

Pedro og hans palmer skal redde os fra klimakatastrofen

Langt ude på den colombianske savanne dyrker en mand ved navn Pedro Gonfrier palmer, som kan være med til at dreje os væk fra klimakatastrofen. Hvis nogen ellers vil købe den biodiesel, der fremstilles af palmeolien. Ude i verden er biodiesel stadig lig med truede dyr og nedbrændte regnskove. Men for Pedro handler det om at være bæredygtig – og om at skabe et Colombia, der forbindes med andet end narkokarteller og morderiske guerillaer.

KJELD HYBEL, COLOMBIA

MADS NISSEN (FOTO), COLOMBIA

Under en mellemlanding i Villavicencio stiger en ikke særlig høj mand om bord på vores lille to-motors Piper-fly. Han ser helt ærligt ret irriterende ud. Pletfrie hvide shorts, bløde hyttesko og en bredskygget hat udsmykket med et bånd af hestehår.

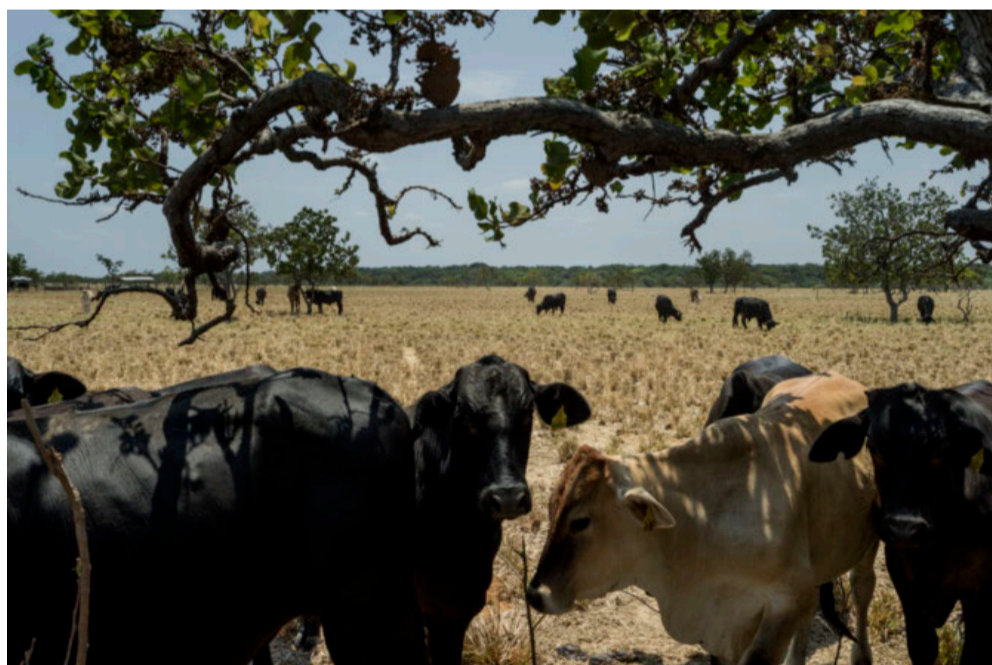
Han kunne uden problemer glide ind i en reklame for armbåndsurre eller colombiansk rom.

LANDSKABET. Los Llanos-sletten er flad som en pandekage. Det ideelle sted at dyrke oliepalmer, hvis man ikke bryder sig om at udrydde regnskov og dyrearter.

CHEFEN. 40-årige Pedro Gonfrier er den daglige leder af palmeplantagen El Cimarrón.

KVÆGET. Det eneste, der bryder monotonien, er kreaturerne og de spredte chaparro-træer.

Manden klemmer sig ned ved siden af mig og siger ikke et ord, mens vi flyver ud over den flade, endeløse savanne. Udtørrede flodlejer trækker deres mønstre gennem det visne græs. Hist og her skimter jeg flokke af hvidt kvæg.

Halvanden time senere planter vi hjulene på en stribe rødt grus lang pokker i vold ude i ingenting. Det er en kvæg-farm. Hvad i alverden skal vi på en kvæg-farm?

Jeg har stadig en advarsel fra en biomasseprofessor hængende i hovedet. Jeg sludrede med ham kort før afrejsen til Colombia, fordi jeg gerne ville tjekke op på noget med drivhusgasser, inden jeg drog ud på Los Llanos-sletten. Jeg vidste ikke særlig meget om klimaforandringer.

»Man går mere eller mindre i panik, når man tænker på kvæg«, sagde professoren.

»Alt, hvad der kan gøres for at fordrive kvæget, er godt!«.

»Det gælder især kvæg, der går ude og græsser«.

Det er forrykt at spise kød, ikke mindst oksekød, medmindre man længes efter tyfoner, oversvømmelser og lignende katastrofer, der følger med de stigende temperaturer. Så meget har jeg da fattet. Drøvtyggere er storproducenter af drivhusgas.

Vi er med andre ord landet i et miljø-mæssigt helvede. Og der, i en sky af rødt støv, står kvægfarmeren Gabriel Jaramillo og tager imod os, mens han griner over hele femøren.

Tidligere var Gabriel Jaramillo blandt andet direktør for Brasiliens næststørste bank. Nu er han pensionist og bor i New York.

Da han begyndte at kede sig, købte han dette stykke jord i sit gamle fæd- ▶

PALMERNE. Man skal være udstyret med en god portion tålmodighed og en solid pengekasse for at gå i gang med at dyrke oliepalmer. Den olieholdige frugt kan først høstes, når palmerne er 4 år gamle. Palmen kan blive op til 30 meter høj. Palmeolien bruges både til fødevarer, kosmetik og biodiesel.

. Til gengæld kan man så høste palmefrugterne de næste 20 år. Og længere endnu, hvis ikke det var, fordi de derefter har vokset sig så høje, at det er for besværligt at høste frugten.

reland, Colombia, og satte sig ind i, hvordan man opdrætter kvæg.

Nu har han 6.400 stykker kvæg gående på et areal, der omtrent svarer til Amager.

»Det naturlige græs på savannen er uden næring. Det er derfor, her ikke er nogen giraffer. Og det har set sådan ud i millioner af år. Intet har kunnet leve her«, siger farmeren, mens han i høj fart kører os rundt i sin store firehjulstrækker.

»Den eneste forandring er det græs, jeg har sået. Det er fyldt med protein«.

Den tavse pletfrie mand i den bredskyggede hat befinder sig hele tiden i nærheden. Jeg har stadig ikke regnet ud, hvad hans rolle er.

Han lytter opmærksomt, når Gabriel Jaramillo siger noget.

Jaramillo fortæller entusiastisk, at han har indrettet sig i perfekt balance med naturen. Eller faktisk *forfiner* han naturen. Med den nyeste teknologi. Og så de lokale indianerstammer er tilfredse, hævder han. Og dyrene i de stumper jungle, der slynger sig langs floderne. Selv jaguarerne er glade!

Vi standser og hopper ud til en flok kreaturer, der står og gumler på noget af det proteinberigede græs. De ser ganske rigtigt ud til at være i fuldendt balance.

Måske skulle man prøve at pirke til idyllen med et spørgsmål:

Hvad med klimaforandringerne?

»Ja, der er ingen tvivl om, at der kommer gas ud af gabet på de her dyr«, indrømmer Gabriel Jaramillo, uden at det på nogen måde ser ud til at forstyrre hans humør.

Det er ikke så meget prutterne, der er problemet, belærer han mig. Det er bøvserne. Men fordi hans kvæg – eller kødmaskinerne, som han usentimentalt kalder de genetisk forbedrede skabninger – får det rigtige græs, bøvser de mindre end andet kvæg. De udleder mindre metangas.

Hvad synes du egentlig om oliepalmer?

For første gang tøver Gabriel Jaramillo. Måske fordi han ikke lige kan regne ud, hvor det spørgsmål kommer fra.

»Jeg ser intet problem med oliepalmer. De er gode for CO₂-regnskabet«, siger han så.

Men det er der mildest talt delte meninger om – om oliepalmer er gode for CO₂-regnskabet.

Lige præcis det spørgsmål er sådan set årsagen til, at fotografen og jeg er rejst den lange vej.

»Og palmerne skaffer beskæftigelse«, tilføjer kvægfarmeren. »Og ja, som du ser, så ...«.

LANDSBYEN.

Mange af arbejderne på El Cimarrón kommer fra landsbyen Nueva Antioquia. Selv om byen ikke ligger mange kilometer fra plantagen, tager turen mindst en time på den elendige vej. Derfor kører arbejderne som regel kun hjem i weekenderne. Disse tre mænd arbejder i oliemøllen.

Han nikker ud mod det vidtstrakte landskab.

»... er her plads nok til os alle sammen her i Los Llanos ...«.

Så har vi vist også fået nok kvægfarm.

Vi tager afsked med Gabriel Jaramillo og stiger ind i en anden firehjulstrækker. Manden med den bredskyggede hat sætter sig bag rattet. Han hedder for resten Pedro. Pedro Gonfrier.

Der er ikke voldsomt langt fra kvægfarmen til palmeplantagen, men det ta-

ger flere timer på den elendige hullede jordvej. Det er mørkt, da vi når frem.

Men biodiesel er jo farligt!

Først ved morgenmaden næste dag går det op for mig, at Pedro Gonfrier er den daglige leder af El Cimarrón, som plantagen hedder. Han har taget mere praktisk tøj på, men hatten ligger på bordet.

Himlen er knaldblå med tynde totter af skyer. Vi sidder i skyggen af et halvtag ved hovedbygningen. Bagved ligger to rækker lave hvide huse, hvor arbejderne bor. Længere væk står nogle større bygninger med traktorer og andre maskiner.

Under et stort mangotræ og kun få meter fra en delegation af sorte gribbe slumrer en hund med tvivlsom stamtavle. Kvinderne i køkkenet forsyner os løbende med frisk kaffe.

»Hvis du føler, at det her sted er isoleret, så skulle du have oplevet det før i tiden. Der var slet ingen veje. Alle havde et lille Cessna-fly«, siger Pedro, der så småt begynder at tøjle.

'Alle' er nok så meget sagt. Det var nok mest dem med penge, der havde Cessna-fly. Som for eksempel Pedros familie. Kvægfarmere gennem 4 generationer. Hans bedstefar havde 25.000 stykker kvæg fordelt på 7 farme i Vichada, som

denne region på grænsen til Venezuela hedder.

Men vi er her som antydning ikke på grund af alle disse kreaturer. Vi er her på grund af klimaforandringerne. Vi ved, at man her på El Cimarrón dyrker oliepalmer med henblik på at fremstille biodiesel. Så vi ikke behøver fyre så meget ødelæggende fossilt brændstof af på landevejene.

Nej for pokker, vil mange sikkert indvende. *Ikke biodiesel!*

Biodiesel er lig med afbrændte regnskove! Udryddede dyrearter! Afsvedne orangutanger! Biodiesel øger CO₂-udslippet! Biodiesel gør bare alting værre! Glem *alt* om biodiesel!

Det elendige omdømme stammer mest fra Indonesien og Malaysia, hvor langt de fleste oliepalmer dyrkes. Og det er rigtigt, at det har dramatiske konsekvenser for CO₂-regnskabet at fælde og

REJSEDEKLARATION

Politikens rejse fra Bogotá til El Cimarrón i Colombia var betalt af det norske firma Prestige. Firmaet har ikke haft nogen indflydelse på artiklens indhold.

At dyrke palmer er ligesom at være gift. Du hænger på hende hele livet Pedro Gonfrier

brænde regnskov for at gøre plads til oliepalmer.

Når skovene brændes af, frigøres tonsvis af kuldioxid, som i tusinder af år har været bundet i de store træer. Det blæser direkte op i atmosfæren og bidrager til klimaforandringerne. Bidrager voldsomt!

Biodiesel fra oliepalmer har fået et så dårligt ry, at det også går ud over folk, der prøver at fremstille olien på en bæredygtig måde. Folk som Pedro Gonfrier.

»Når nogen tænker på palmeolie, tænker de på Malaysia og Indonesien og på regnskov, der forsvinder. Så vi er nødt til at slå på forskellen på deres og vores produktionsmetoder«.

Og hvordan går det så med at levere bæredygtig palmeolie?

»Tjæ ... For det første hugger vi ikke skov eller jungle ned her i Colombia for at plante palmer. Vi er så heldige at have jord nok til rådighed. Masser af flade områder. De fleste palmer er plantet i områder, hvor der har været dyrket andre afgrøder. Ris, majs eller græs til kvæg«.

Andre steder i Colombia er der måske nok røget noget skov, men ikke her i Los Llanos. Her er skoven koncentreret langs floderne. Og mulden på de enorme øde arealer har været for sur til, at det kunne svare sig at drive landbrug. Bortset fra kvægdrift.

»Vi mennesker prøver konstant at gå imod naturen. Vi prøver at indføre bisonokser på Nordpolen. Men det gælder om at avle dyr og planter, der passer til miljøet«, siger Pedro.

»Og oliepalmen passer godt til troperne«.

Vi er taget til Colombia for at finde ud af, om han har ret.

Det handler ikke kun om penge

»Verden bevæger sig i et højere tempo, end miljøet kan klare. Alting skal være hurtigere og større ...«, filosoferer Pedro, da vi lidt senere kører hen over den flade

OLIEMØLLEN.

De norske ejere af El Cimarrón har også opført en oliemølle, hvor olien presses ud af frugten og bliver til den rå palmeolie, som senere kan raffineres og blive til biodiesel. Halvdelen af den colombianske palmeolie eksporteres til Europa.

savanne. Og så står de der pludselig i lange geledder, palmerne.

De ser sjove ud, fordi kronerne er fuldt udviklede med kaskader af vifteformede blade. Stammerne har også den tykkelse, de skal have. Men de er kun cirka 1 meter høje. Dværgpalmer. De ligner fuldt udviklede palmer, der er banket så langt ned i jorden, at kun kronerne stikker op.

Det er, fordi det er unge palmer. Plantet for 4-5 år siden.

Jeg sidder på bagsædet sammen med Henrik Wiig, en norsk samfundsøkonom og forretningsmand, som arbejder tæt sammen med det norske firma Prestige, der ejer den her palmeplanta. Det er Henrik Wiigs opgave at sælge palmeolien ude i verden via selskabet C2Biotrade, og det er ham, der har arrangeret turen til Los Llanos og El Cimarrón.

I første omgang har Prestige tilplantet 600 hektar med oliepalmer. Som et pilotprojekt. Går det godt, drømmer nordmændene om at udvide til hele 60.000 hektar. Cirka samme areal som Bornholm.

»Vi kalder de 2-3 tørre måneder af året for stress-perioden«, oplyser Henrik Wiig, mens vi sidder og betragter det visne landskab gennem bilruden.

»Hvis vi vandede i de tørre perio- ►

der, kunne vi høste mere. Men det er dyrt. Og vi ville være nødt til at tage vand fra floden. Eller fra brønde...»

»Men vi kan tjene penge uden at kunstvande«, kommer det fra Pedro Gonfrier, som træder mere og mere i karakter.

»Når jeg kigger på omkostninger, så handler det ikke bare om tegnebogen, men også om miljøet. Jeg er nødt til at have det godt med det, jeg gør. Man kan ikke presse tingene for meget.«

For Pedro handler det ikke bare om at dyrke palmer.

Det handler om at vende udviklingen i et land, der gennem årtier har været præget af vold og konflikter. Colombia er stadig verdens største producent af kokain. Og selv om regeringen har indgået en fredsaftale med landets største guerillahær, Farc, er der stadig mange væbnede grupper, der tjener formuer på narko, smugling og afpresning.

Pedro har tydeligvis kun foragt tilovers for Farc, som nu er forvandlet til et politisk parti.

»De har altid været kujoner. De kunne ikke se fjenden i øjnene, så når hæren dukkede op, var de bare væk«, siger colombianeren.

Det er ligesom at være gift

Jeg går med Pedro Gonfrier ind mellem palmerne for at kontrollere, om arbejderne har høstet de røde olieholdige frugter på den rigtige måde. Frugtklaser ligger i græsset og venter på, at en traktor med ladvogn kommer og samler dem op.

»Det er vigtigt at skære så meget af stilken af som muligt. Og så må frugten ikke være overmoden«, forklarer Pedro.

Han har studeret økonomi i Spanien og i 3 år arbejdet for et stort energiselskab i Düsseldorf. På grund af den usikre politiske situation i Colombia ville han ikke være for afhængig af kvægbranchen. Familien har altid været forberedt på, at den kunne miste sine farme.

Men efter 10 år i Europa er Pedro tilbage i Colombia. Og har kastet sig over palmerne.

Palmebranchen er ikke for dem, der tænder på hurtige løsninger. Når palmerne er plantet, må man vente 4 år på at kunne høste. Man må bygge en oliemølle, så man kan udvinde den rå palmeolie af frugten.

»Når du først har plantet et frø, er du nødt til at blive hængende i mindst 20 år, hvis du vil have noget ud af det. At dyrke palmer er ligesom at være gift. Du hænger på hende hele livet...«, siger Pedro.

Palmeolie bruges både til fødevarer og til biodiesel. Lige nu satser det norske firma på biodiesel, især til det europæiske marked. Men konkurrencen er hård.

»Det er meget svært. I Europa forsøger man at erstatte palmeolie med andre slags olie, som man selv fremstiller. Som raps og solsikke. De prøver at overtage markedet eller begrænse vores andel.«

»Derfor er du som producent nødt til at være meget produktiv. Og meget bæredygtig«, siger Pedro.

Han bøjer sig ned over en frugtklase med noget hvidt stads på.

»Det er bare lidt svamp. Ikke noget slemt«, analyserer han.

Tre kugler til konen

Cesar Paz kommer fra byen Tumaco i det vestlige Colombia, ikke langt fra grænsen til Ecuador. Her dyrkede han koka, fortæller Cesar, da vi en aften slår os ned på verandaen foran hans hus.

Ligesom resten af de godt og vel 60 ar-

KOKABONDEN. Cesar Paz, 44, er fra det vestlige Colombia. Han dyrkede kokaplante for et narkokartel, indtil tre guerillasoldater bankede på og slog hans liv i stykker. Nu forsøger han at sætte det sammen igen blandt palmerne i et mere fredeligt hjørne af landet. Cesar Paz har specialiseret sig i at beskære oliepalmer.

bejdere på El Cimarrón bor han på et lille værelse i en af de lave bygninger, der breder sig ud i terrænet.

Det var meget farligt at dyrke koka, siger Cesar Paz. Statens kontrol med kokabønderne blev mere og mere intens, så dyrkningen rykkede længere og længere væk, til stadig mere ufremkommelige områder.

Hans børn og brødre bor stadig i Tumaco. Men ikke hans kone. For 12 år siden blev familien flået i stykker.

»Min nevø var soldat i hæren, og da han gav min kone et kram, troede Farc, at hun også havde noget at gøre med hæren. En dag bankede de på klokken otte om aftenen. Jeg åbnede døren og spurgte: »Hvad vil I?«

Længere henne på verandaen sidder to mænd og spiller kort. Et par andre mænd ser på. Måske lytter de til Cesar, der taler med dæmpet, men fast stemme, som om han har fortalt denne historie igen og igen.

»De var tre guerillasoldater i Farc-uniformer. De bar våben. To af dem stod på hver sin side af døren. »Vi vil bare tale med din kone«, sagde den tredje. »Hvor-

Vi mennesker prøver konstant at gå imod naturen. Vi prøver at indføre bisonokser på Nordpolen. Men det gælder om at avle dyr og planter, der passer til miljøet

Pedro Gonfrier

for?«. »Fordi hun er stikker for hæren« ... En af dem trængte ind i huset og sagde til min kone: »Vi har fået ordre til at tage dig med til vores kommandant«. »Må jeg ikke engang tale med min nevø?«, spurgte min kone. »Jeg har ingen kontakt med militæret!«

»Så trak en af dem, der stod udenfor, sin pistol. Han skød hende tre gange...«

Cesar har ingen problemer med at huske detaljerne.

»En kugle i panden. En i halsen. En i brystet...«

Deres tre børn var på det tidspunkt 9, 11 og 12 år. Indtil de blev gamle nok til at klare sig selv, boede de hos familie. Cesar ser dem et par gange om året. Den ældste er lige blevet færdig med sin militærtjeneste.

»Det er meget svært at leve der, hvor jeg kommer fra. Der er problemer med politi, militær, guerilla og narkokarteller. Hvis du er gode venner med den ene, bliver du uvenner med den anden. Hvis du bor på den ene side af floden, må du ikke bevæge dig over på den anden side...«, siger Cesar Paz.

Det var frygten, der fik ham til at flytte væk. Han tog arbejde i palmeplantagerne for at kunne forsørge sine børn. Men han forlod også sin hjemegn, fordi han var bange for selv at miste besindelsen.

På grund af drabet på konen. Nu er han blevet specialist i at beskære oliepalmer.

»Det er 100 procent bedre at leve her. Selige, hvordan jeg bor. Det er ligesom et hotel. Maden er for det meste okay. Og her er helt roligt!«

Vi kan gøre det rigtigt

Nu giver den der bredskyggede hat virkelig mening, tænker jeg, idet jeg sammen med Pedro Gonfrier træder ud af palmernes skygge. Vi standser og taler videre i den ubarmhjertige sol.

Pedro taler om, hvor vigtigt det er for ham at pille så lidt som muligt ved økosystemet på savannen.

»Når naturen anbringer noget på din tallerken, så er udfordringen at bruge det på den rigtige måde. Palmen giver dig mulighed for kun at gribe ganske lidt ind ...«.

Hvorfor betyder naturen så meget for dig?

»Du er nødt til at tænke på dine børn ...«, svarer han.

Og kaster så blikket ud i verden.

»Andre lande har udviklet sig ved at hugge skov ned, ved at bore efter olie og i det hele taget gøre, lige hvad der passer dem, fordi ingen på det tidspunkt bekymrede sig om naturen. Man fremstiller biodiesel af sojabønner, og folk er hamrende ligeglade med, at sojabønner suger alt ud af miljøet.«

Vi er meget langt væk fra den tavse

mand i Piper-flyet. Det er næsten et foredrag, Pedro Gonfrier har kastet sig ud i.

»Nu ser det så ud til at være vores tur til at udvikle os, til at industrialisere os. Men der hviler en masse øjne på os. Der sættes en masse regler op for os, som er meget vanskelige at leve op til. Det er en stor udfordring.«

Men I har så chancen for at gøre det på en anden måde?

»Ja, men ikke kun, fordi vi er tvunget til det. Vi ønsker at gøre det på den rigtige måde. Når du arbejder i disse områder, som stadig er relativt uberørte, har du et tungt ansvar hvilende på dine skuldre. Du har ikke lyst til at sidde om 20 år og tænke: Hvad var det lige, der skete med det stykke jord? Hvad skete der lige med den flod, der ikke længere er vand i? Forstår du? ...«.

De kidnappede og de myrdede

Andre steder i Colombia har store agrofirmaer jaget bønder væk fra deres jord for at kunne dyrke palmer.

»Det går bestemt ikke altid lige fredeligt til«, erkender Pedro.

»Sagen er den, at jord her i Colombia har en stor social værdi. Og en kulturel værdi. Det er meget svært at håndtere i et land med så mange konflikter ...«.

Man siger, at alle konflikter i Colombia udspringer af jord?

»Det er en vigtig komponent. Men jeg

mener ikke, det er den vigtigste. Det er frem for alt narkobranchen, der har fyret op under konflikterne. Folk blev først sparket væk fra deres jord, da narkobranchen voksede sig stor. Så man kunne dyrke koka ...«.

Lyden af de brede knive, arbejderne bruger til at hugge oliefrugten af med, trænger ud til os fra et sted inde mellem palmerne. Chop, chop.

»Jeg er sikker på, at du kan finde penge fra narkobaroner og paramilitære grupper alle steder. De anbringer deres penge i jord og i kvæg og i supermarkeder ... For nylig fandt de ud af, at en stor supermarkeds kæde var ejet af Farc. Så de kunne hvidvaske penge«, siger Pedro.

Du bryder dig virkelig ikke om Farc?

»Jeg bryder mig ikke om nogen form for voldelig virksomhed. Vi har lidt for meget i min generation. I alle generationer ...«.

Har du mistet nogen, der var tæt på?

»Jeg har mistet onkler og fætre ... De er blevet kidnappet og myrdet. Venner fra min skoletid er blevet kidnappet og dræbt af guerillaer. Det er meget svært at finde nogen i Colombia, der ikke er blevet ramt af den slags. I hvert fald hvis du tilhører en familie på landet.«

Så for Pedro handler oliepalmerne ikke bare om at gøre noget ved klimaforandringerne. Eller om at tjene penge. Det handler i høj grad også om at give

ARBEJDEREN.

Helena Gutierrez Sucre (bagerst) er 27 år og arbejder på El Cimarrón.

Hun boede i 5 år i en anden by et godt stykke væk,

fordi der ingen jobs var her på hjemegnen. Nu er hun tilbage i Nueva

Antioquia med forældrene og to søskende, der også arbejder i

palmeplantagen.

folk på landet et alternativ til at dyrke koka eller krybe i en guerillauniform.

En modvægt til vold og narko.

På savannen er det okay

Endnu er det ikke alt på El Cimarrón, der er lige bæredygtigt. Der skal stadig arbejdes med nogle detaljer.

For eksempel burde den rå palmeolie i den ideelle CO₂-verden sejles på floderne til en havneby i Venezuela, men det er hverken praktisk eller politisk muligt i dag. Så olien køres i tankbiler til raffinaderier i hovedstaden Bogotá og andre steder.

Men det helt afgørende er, at der ikke brændes skov af for at give plads til palmerne.

Og da vi efter nogle dage på El Cimarrón igen kravler om bord i det lille Piperfly og tager afsked med et sving hen over palmeplantagen, er det tydeligt, at man ikke behøver brænde noget som helst af. Der er plads nok.

»Oliepalmer er generelt noget skidt«, sagde biomasseprofessoren til mig inden turen til Colombia. Han hedder Claus Felby og er fra Københavns Universitet.

»Men det er ikke det samme, som at det ikke kan gøres rigtigt. Hvis man planter dem på noget græs eller savanne, så er det okay.«

kjeld.hybel@pol.dk